

27. oktober 2020
Atassut

UKA 2020/126
Aqqalu C. Jerimiassen

Kalaallit Nunatsinni silaannaap allanngoriartornera pillugu periusissiamik pisariaqartitsineq pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamut siunnersuut. Silaannaap pissusaata allanngoriartornera pillugu periusissiornikkutperiusissiaasimasut sammisat ilaasa maannakkumut naapertuuttut katersorneqarsinnaanerit pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.

(Inuit Ataqaigiit, Inatsisartunut ilaasortaataat)

”Pinnngortitaq aqussinnaangilarput, taamaattorli paarilluassavarput, akisussaaqatigiinnerullu aqqani angajoqqaatut nunaqqatitullu pinnngortitamut paarsilluarnissatsinnik oqaaqjissaariuarnissaq tamanut kaammattuutigivarput.

Pinnngortitaq avatangiiserput tamatta akisussaaffigaarput. Pisortaniit mingutsitsinninnissap sutigut tamatigut atuutsinneqarnissaa ilungersuutigisassavarput. Siunissami nukissiuutinik ataavartunik annerpaamik atuinissarput Atassummiit sulissutigissavarput.

Pinnngortitap tunniussaamik inuussuteqartuugatta, nerisaqartuugatta, takornariaqarnikkullu isumalluuteqartuugatta nunamut, immamullu eqqaanninnissarput tamatta akisussaaffittut ilungersuutigissavarput.”

Atassutip politikikkut anguniagaani taamak ersarissarneqarsimavoq, pinnngortitap avatagiisittalu paarilluarneqarnissaat pillugu politikkerput.

Nunarsuarmioqataavugut, mingutsitsinerlu eqqartorneqartillugu nunarsuaq ataaseq eqqartortarparput, mingummi eqqartungarput Etiopiamiikkutta, Thailandimiikkutta, Argentinamiikkutta nunatsinniikkuttaluunniit nunarsuatsinnut naalagaaffiit tamaasa killeqarfii eqqarsaatiginangit minguk ingerlasarpoq, immaqa ilaatigut politikkimingutserunniarsarinertuulli.

Nunatut inukittunnguuvugut, nunarsuullu sinneranut eqqarsaatigalugu sunniuteqarsinnaanerput annertunngilaq. Taamaattorli nunatta iluani pinnngortitatta paarilluarnissaa siuttuuffigiarsinnaavarput.

Oqarsinnaangaluarput sineriak tamaat sarfatortunik biilnik taarsersuisariaqarluta, tamanna isuma ajornangittaqaq taaniassallugu pinnngortitamut illersuilluinnarlutik saqqummertartuniik ilaatigut ilisimaneqarusunneq pinerullugu taamaasiortunit, kisiannili sumut atussua nunatsinni nukissiorfigut sinerissamiittut dieselimik ingerlateqarpata biilit taarsersoraluarpata, nukissiornerunissaq taava pisariaqaliinnassooq, taannalu malitseqassaaq soorunami ikumatitap annerulerneranik.

Isumali pitsaasuusaaq soorunami sinerissami erngup nukinganik nukissiuuteqarfiusuni inoqarfinni biilnik sarfatortunik taarsiaartuaartitsilernissaq ukiunut arlalinnut pilersaarusiortlugu.

Tamassumalli malitsissaattaaq eqqaamasuaannartariaqarpagut, tassami biilit sarfatortut bateeripiluunersuisa ajortikkaangamik pinngortitamut avatangiisimullu ajoqutaangaarinnaaneri pinngitsoortinniarlugit iginneqartarnissaannut erseqqissumik periusissaqarluartariaqaratta.

Silaannaap allanngorartarnera nunarsuulli pinngoqqaarnerani ingerlajuarsimavoq, nunatsinnilu inuit najungaqartarsimasut assigiinngitsut eqqarsaatigingaanni silaannaap allangoriartupiloortarnerata aqqani ilai nunguttarsimapput. Taamaattumik soorlu oqallissaaruteqartup oqarneratuut, imaq annertuallaamik CO₂-mik peqalernermigut seernarnerulerneratigut aalisarnikkut annertungaartumik sunnuteqarnerlussinnaavoq maanna aalisartakkatsinnut. Sunali tamarmi qanorluunniit ilingaluaraangat nalimmassarfiusarpoq, silaannaap allanngoriartornerata ilutigisaanittaaq suut uumasogatigiit aalisakkallu allat nunatta imartaanut pulajumaarnersut eqqarsaatigineqarsinnaammat, aap ajortorpassuarnik malitseqassaaq allanngoriartorneq, taamaattorli ullumikkumiittariaqarpagut, tamannalu qanorluunniit qimarratigisinnaanngilarput. Nunarsuarmioqatigut aqagumiik aniatitsiunnaarunnanngillat, uagullumi angerlarsimaffinni kissarsuutigut aqagu tamatta sarfatortunik taarsereersimajunnanngilagut.

Atassummiilli isuma una pigisuaannarparput, asuli erngup nukinganit nukissaq pilersinneqartoq eqqaannarneqassanngilaq, kissarsuutunik ikummatissamik ingerlateqartunut unammillerluarsinnaanerusariaqarpoq nukissiuutunik ataavartunik kissarsuutit pilersorneqartut. Sullutami nukissaq eqqaannassavarput arabiakkunnilu uuliaatilissuakkut iluanaartillugit, uffa nammineq nukissamik naammattumik peqareeraluarluta, soorlumi Ilulissani erngup nukinganik nukissiorfimmi nukissarujussuaq asuli iginneqaannartartoq.

Taamaattoq oqallisissiaqartup siunertaa, nunarput Parisimi isumaqatigiisummut ilannguttariaqarnera oqariartuutigineqarpoq, tassami nunatsinni maanna siuttuupajaareerpugut nukissiuutit ataavartunik pilersorneqarnitsigut nunarsuup sinneranut naleqqiulluta. Uagut nammineq inuiaqatigiittut suliagut nunarsuup sinnerata malissinnaalissagai isumaqarsorinarneruvoq, Parisimimi isumaqatigiisummut ilaasut arlallit suli aamarsuarnik nukissiuuteqarnermut ingerlataqartuuppata uagut aningaasanik eqqaaveqartariaqanngilagut. Erngup nukinga nunatsinni isigiuartariaqarparput, sersersuaqarpugummi nungukkallartussaannngivissumik, taannaavorlu tunissut atorluarniangassarput annerpaaq.

Taamaattumik toqqaannartumik isumaqatigiisuttip nunatsinnut iluaqutaasussaagunanngikkaluartoq, isumaqatigiisutit taamaattut nukittoriartortarput nunat peqataajumasut amerliartuaarnerini, taamaalillutalu nunanut allanut mingutsitsinerpaanut oqariartuuteqaqataalersinnaalluta.

Anorisaatimmi ajoraluartumik nunarsuup sinnerani timmiaqassutsikkut annertuumik misillerfigineqartarput, tuluit nunaata sineriaani naajarparujussuit toqorartarnerannut ikiliartulernerannullu peqqutaanerpaasut paasineqarnikuullutik.

Uagut nunarput timmiaqarfiulluartauvoq nunattalu timmiaanik nerisaqarluartuulluta, taamaattumillu silaannaap allangoriartorneranut akiuinarnermi nunatut siuttuussangutta anorisaatit isumassarsiatsiaalaanngilluinnartuusut taaneqarsinnaalluni nalimmassarujussuaqqaanngikkaanni. Appaqassusermi apparaluttuinnartutut taaneqartartillugu sinerissami anorisaasersuiniarutta suli innarlernerorataqqissinnaangatsiguttaa.

Anorisaatit eqqarsasersuutigineqassappata nunatsinni timmissat ingerlaarfii erseqqarinnerpaamik pingeqqaartariaqarpagut pinngortitaleriffik suleqatingalugu, angerlarsimaffinniillu ungasissumiinnissai qoqiannngusitsisinnaanngitsumi, angivallaanngikkaluilluunniimmi uinngialasarnerujussui naluneqanngilaq.

Oqareernittuut, uagut nunatut annerusumik sunniuteqaqataaffigisinnaanngilarput inukittunnguutilluta nunarsuaq tamakkerlugu CO₂-mik aniatitsinerup sunniutilimmik apparsaaffiginissaa, taamaammat pinngortitarput avatagiiserpullu paarilluarnissaa aalluttariaqarparput.

Taamaattorli ilaatigut uunga oqallisissiamut eqqaanarsinnaasumik Atassummiik oqallisissiaqarpuguttaa, tassami silaannaap allangoriartornerata malitsigisaanik sillimmartaartariaqalernerput maanna piffissanngortoq Atassummiittaaq isumaqaratta. Tassalu ulinnerusaleraluttuinnarnerata ilutigisaanik taliffarfeqarnitsigut nalimmassartariaqalernerput, inuiaavugut sineriammi immap killingani najungaartuusut, taassumattaarlu unammillingassattaq nutaat malinnaatippai, tassalu ulinnertuneruleriartornerata malitsigisaanik arlalippassuartigut naleqqussartariaqalernerput. Taamaattumik Atassummiik isumaqarpugut oqallisissiamut uunga assortuussutaasinnaasut ikinnerusut isumaqatigiinnerlu arlalitsigut annertulluni.

Atassummiik oqallisissiaqartumut qujalluta naalakkersuisut kaammattorumavagut, suli annerungaartumik ataavartumik nukissiuuteqarnerup aallunneqarnissaanik, nunatsinnilu inuit pinngortitamik paarsilluartaqarnerannik oqariartuutinik suliniuteqartuarnissaannik.